

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ BİLİM TARİHİ BÖLÜMÜNÜN VE MENSUPLARININ 1994-97 YILLARI ARASINDAKİ FAALİYETİ

Feza Günergun *

Osmanlı Bilimi Araştırmaları'nın 1995 yılında yayımlanan ilk cildinde İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü'nün ilk on yıldaki faaliyetini ve Bölüm Başkanı Prof.Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun bilim tarihi ile ilgili çalışma ve yayınlarını birer makale ile tanıtmıştık.¹ Bu ikinci ciltte ise Bilim Tarihi Bölümü'nün ve mensuplarının 1994-97 yılları arasındaki eğitim ve araştırma faaliyetleri ile yayınlarını tanıtmaktayız.

1984 yılında anabilim dalı olarak kurulan Bilim Tarihi Bölümü'nde yürütülen araştırmalar ve yapılan yayınlar, Osmanlı dönemi ilmî faaliyetleri, Osmanlı bilim zihniyeti, bilim ve eğitim kurumları, modern bilimin Osmanlı Türkiye'sine girişi, Osmanlı metrolojisi, Cumhuriyet dönemi Türkiye'de bilim gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Yüksek lisans ve doktora programları da bu konular çerçevesinde yürütülmektedir. 1994 yılında kuruluşunun onuncu yılını kutlayan bölüm, ilk mezunlarını 1995-96 öğretim yılının sonunda vermiştir. Dört yıllık bilim tarihi lisans eğitimi görmüş olan bu öğrenciler, Türkiye üniversitelerinin verdiği ilk bilim tarihi mezunlarıdır.

Bilim Tarihi Bölümü'nün öğretim faaliyetleri

a) Lisans eğitimi

Bölüm'deki lisans dersleri, eski medeniyetlerden günümüze değişik bilim dallarının gelişmesini ele alan dersler yanında, felsefe ve sosyoloji dersleriyle de desteklenmektedir. Bu dersler dört ana başlık altında toplanabilir: *Bilim tarihi dersleri* (Bilim Tarihine Giriş, Matematik Tarihi, Fizik Tarihi, Astronomi Tarihi, Bilim Tarihi, Türk-İslam Bilim Tarihi, 19. ve 20. Yüzyıllarda Bilim, Kimya Tarihi, Biyoloji Tarihi, Teknoloji Tarihi, Osmanlı Bilim Tarihi, Cumhuriyet

* İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü, 34459 Beyazıt, İstanbul.

1 Feza Günergun, "İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü'nün Kuruluşu ve 1984-94 Yılları Arasındaki Faaliyeti", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay. Haz. F.Günergun, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.1-18 ve "Ekmeleddin İhsanoğlu: Biyografisi, Bilim Tarihi İle İlgili Çalışmaları ve Yayınları", a.g.e., s.19-45. Bilim Tarihi Bölümü'nün 1994-96 yılları arasındaki faaliyetinin bir özeti ve yapılan yayınlar için bkz. *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 11, Nisan 1996, 14-20.

Türkiye'sinde Bilim), *Bilim dersleri* (Matematik, Fizik, Astronomi, Biyoloji), *Felsefe ve sosyoloji dersleri* (Mantık, Felsefe Tarihi, Sosyoloji, Türk-İslam Felsefesi, vs.) ve *Diğer dersler* (Bilim Tarihi Metinleri, Bilim Gazeteciliği). Yüksek lisans ve doktora programlarının dersleri ise, öğrencilerin araştırma alanına uygun olarak açılmaktadır. 1992-93 yılında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı (ÖSYS) ile Bölüm'e alınan öğrencilere 1992-93 ve 1993-94 ders yıllarında uygulanan programı, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*'nın ilk cildinde (s.6-7) vermiştik. Bölümü'nün 1994-95, 1995-96 ve 1996-97 ders yıllarına ait lisans ders programlarını aşağıda yayınlamaktayız. Daha önce ÖSYS sınavında sosyal puan ile öğrenci alan Bölüm, 1994-95 ders yılından itibaren Türkçe-Matematik puanı ile öğrenci almaya başlamıştır.

Bilim Tarihi Bölümü 1994-95 Lisans Ders Programı

I.Sınıf

Matematik (3 kr.)	Kamil Almaçık
Matematik Tarihi (2 kr.)	Ekmeleddin İhsanoğlu / İhsan Fazlıoğlu
Bilim Tarihine Giriş (2 kr.)	Feza Günergün
Bilim Tarihi Metinleri I (3 kr.)	Aysu Albayrak
Sosyolojiye Giriş (2 kr.)	Ertan Eğribel
İlk Çağ Felsefe Tarihi (3 kr.)	Teoman Durallı / Cengiz Çakmak
Mantık I (2 kr.)	Şafak Ural

II. Sınıf

Fizik (2 kr.)	Ayhan Çilesiz
Fizik Tarihi (2 kr.)	Ayhan Çilesiz
Bilim Tarihi (2 kr.)	Feza Günergün
Bilim Tarihi Metinleri II (3 kr.)	Aysu Albayrak
Sosyoloji Tarihi I-II (2 kr.)	İsmail Coşkun
Ortaçağ ve Rönesans Felsefesi Tarihi (3 kr.)	Betül Çotuksöken
Mantık II (2 kr.)	Şafak Ural

III.Sınıf

Astronomi (2 kr.)	Hüseyin Menteşe
Astronomi Tarihi (2 kr.)	Hüseyin Menteşe
Türk İslam Bilim Tarihi (2 kr.)	Ekmeleddin İhsanoğlu
19. ve 20. Yüzyıllarda Bilim (2 kr.)	Emre Dölen
Bilim Tarihi Metimleri III (3 kr.)	Aysu Albayrak
Bilim Felsefesi (2 kr.)	Teoman Durallı / Cengiz Çakmak
Yeniçağ Felsefesi Tarihi (3 kr.)	Teoman Durallı / Cengiz Çakmak

Bilim Tarihi Bölümü 1995-96 Lisans Ders Programı

I.Sınıf

Matematik (3 kr.)	Kamil Alınacak
Matematik Tarihi (2 kr.)	Ekmeleddin İhsanoğlu / İhsan Fazlıoğlu
Bilim Tarihine Giriş (2 kr.)	Feza Günergün
Bilim Tarihi Metinleri I (3 kr.)	Aysu Albayrak
Mantık I (2 kr.)	Şafak Ural
Sosyolojiye Giriş (2 kr.)	Ertan Eğribel
Felsefe Tarihi (2 kr.)	Betül Çotuksöken

II. Sınıf

Fizik (2 kr.)	Ayhan Çilesiz
Fizik Tarihi (2 kr.)	Ayhan Çilesiz
Bilim Tarihi (2 kr.)	Feza Günergün
Bilim Tarihi Metinleri II (3 kr.)	Aysu Albayrak
Sosyoloji Tarihi I-II (2 kr.)	İsmail Coşkun
Ortaçağ ve Rönesans Felsefesi Tarihi (3 kr.)	Betül Çotuksöken
Mantık II (2 kr.)	Şafak Ural
Sosyoloji Tarihi I-II (2.kr.)	İsmail Coşkun

III.Sınıf

Astronomi (2 kr.)	Hüseyin Mentеше
Astronomi Tarihi (2 kr.)	Hüseyin Mentеше
Türk-İslam Bilim Tarihi (2 kr.)	Ekmeleddin İhsanoğlu
19. ve 20. Yüzyıllarda Bilim (2 kr.)	Emre Dölen
Bilim Tarihi Metinleri III (3 kr.)	Aysu Albayrak
Felsefe Tarihi II (2 kr.)	Akın Etan
Sosyoloji Tarihi I-II (2.kr.)	İsmail Coşkun
Psikolojiye Giriş (3 kr.)	Pınar Ünsal

IV. Sınıf

Osmanlı Bilim Tarihi (1 kr.)	Ekmeleddin İhsanoğlu
Biyoloji (2 kr.)	Yener Okatan
Bilim Tarihi Metinleri IV (1 kr.)	Aysu Albayrak
Bilim Gazeteciliği (2 kr.)	Reha Oğuz Türkkkan
Teknoloji Tarihi (2 kr.)	Atilla Bir
Sosyoloji Tarihi III-IV (2 kr.)	İsmail Coşkun
Psikolojiye Giriş (3 kr.)	Pınar Ünsal
Sosyal Psikolojiye Giriş (3 kr.)	Levent Önen
Çağdaş Psikoloji Akımları (2 kr.)	Hale Ergenç

Seçmeli Dersler

Modernizasyon Tartışmaları (2 kr.)
İletişim Sosyolojisi (2 kr.)
Özel Öğretim Yöntemleri (2 kr.)

Erhan Atiker
Hayati Tüfekçioğlu
Feza Günergün /İhsan Fazlıoğlu

Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlik hakkını vermek için öğrencilerin 8 kredi psikoloji dersi almalarını şart koştuğundan, ileride öğretmen olmak isteyebilecek öğrencilerin bu haklarının kaybolmaması için 1995-95 ders yılı programına psikoloji dersleri ilave edilmiştir. Bilim Tarihi Bölümü ayrıca edebiyat Fakültesi'nin diğer bölümlerinin lisans öğrencileri için aşağıdaki dersleri adı geçen ders yılında seçmeli olarak vermiştir: Bilim Tarihi (F.Günergün), Türk-İslam Bilim Tarihi (E.İhsanoğlu), Osmanlı Bilim Tarihi (E.İhsanoğlu), 19. ve 20. Yüzyıllarda Bilim (E.Dölen).

Bilim Tarihi Bölümü 1996-97 Lisans Ders Programı

I.Sınıf

Matematik (3 kr.)
Matematik Tarihi (2 kr.)
Bilim Tarihine Giriş (2 kr.)
Bilim Tarihi Metinleri I (3 kr.)
Mantık I (2 kr.)
Sosyolojiye Giriş (2 kr.)
Felsefe Tarihi (2 kr.)

Kamil Almaçık
Ekmeleddin İhsanoğlu / İhsan Fazlıoğlu
Feza Günergün
Aysu Albayrak
Şafak Ural
Ertan Eğribel
Betül Çotuksöken

II. Sınıf

Fizik (2 kr.)
Fizik Tarihi (2 kr.)
Bilim Tarihi (2 kr.)
Bilim Tarihi Metinleri II (3 kr.)
Mantık II (2 kr.)
Sosyoloji Tarihi I-II (2 kr.)
Felsefe Tarihi II (2 kr.)
Türk İslam Felsefesi Tarihi I (2.kr.)

Berkay Görgez
Ömür Akyüz
Feza Günergün
Aysu Albayrak
Şafak Ural
İsmail Coşkun
Medar Atıcı
Mahmut Kaya

III.Sınıf

Türk-İslam Bilim Tarihi (2 kr.)
19. ve 20. Yüzyıllarda Bilim (2 kr.)
Kimya Tarihi (2 kr.)
Bilim Tarihi Metinleri III (3 kr.)

Ekmeleddin İhsanoğlu
Emre Dölen
Emre Dölen
Aysu Albayrak

Astronomi (2 kr.)	Hüseyin Mentеше
Astronomi Tarihi (2 kr.)	Hüseyin Mentеше
Bilim Tarihi Araştırma Usulleri (2 kr.)	Sevtap İshakoğlu

III. Sınıf İçin Seçmeli Dersler

Türk-İslam Felsefesi Tarihi II (2 kr.)	Mahmut Kaya / Hüseyin Sarıoğlu
Sosyoloji Tarihi I-II (2.kr.)	İsmail Coşkun
Türk-İslam Felsefesinde Sistematik Problemler (2 kr.)	Hüseyin Sarıoğlu
İslam Düşüncesinde Din ve Felsefe İlişkileri (2 kr.)	Hüseyin Sarıoğlu
Psikolojiye Giriş (2 kr.)	Pınar Ünsal

IV. Sınıf

Osmanlı Bilim Tarihi (1 kr.)	Ekmeleddin İhsanoğlu
Biyoloji (2 kr.)	Yener Okatan
Biyoloji Tarihi (2 kr.)	Yener Okatan
Bilim Tarihi Metinleri IV (1 kr.)	Aysu Albayrak
Bilim Gazeteciliği (2 kr.)	Orhan Koloğlu
Teknoloji Tarihi (2 kr.)	Atilla Bir
Cumhuriyet Döneminde Türkiye’de Bilim (2 kr.)	Sevtap İshakoğlu

IV. Sınıf İçin Seçmeli Dersler

Sosyoloji Tarihi III-IV (2 kr.)	İsmail Coşkun
Sosyal Psikolojiye Giriş (3 kr.)	Levent Önen
Modernizm Tartışmaları (2 kr.)	Erhan Atiker
İletişim Psikolojisi (2 kr.)	Nursel Telman
Özel Öğretim Yöntemleri (2 kr.)	Feza Günergun /Gaye Şahinbaş

Bu dersler dışında öğrenciler Türk Dili, Güzel Sanatlar ve Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi derslerini, bütün Fakülte öğrencileri gibi mecburi olarak almaktadır.

b) Lisansüstü öğretim

Doktora çalışmaları

Bilim Tarihi Bölümü araştırma görevlilerinden Mustafa Kaçar “Osmanlı Devleti’nde Bilim ve Eğitim Anlayışındaki Değişmeler ve Mühendishanelerin Kuruluşu” başlıklı tezini (Danışman: E.İhsanoğlu) 29.9.1996 tarihinde savunarak

“Bilim Tarihi Doktoru” ünvanını almıştır. Bu tez, İstanbul Üniversitesi’nde hazırlanıp savunulan ilk bilim tarihi doktora tezidir.

Bölümde E. İhsanoğlu’nun danışmanlığında “Osmanlı Medreselerinde Riyazi ve Tabii İlimlerin Eğitimi” konusunda doktora yapmakta olan Cevat İzgi, doktora tezini tamamladıktan kısa süre sonra, tezini savunmadan elim bir trafik kazası sonucu genç yaşta 9 Mart 1995 günü hayatını kaybetmiştir. Kendisini burada rahmetle anıyoruz. Tezinin, Osmanlılarda aritmetik ve cebir eğitimini konu alan kısmı *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*’nın ilk cildinde yer almıştı.² C. İzgi’nin kısa biyografisi, üyesi bulunduğu *Türk Bilim Tarihi Kurumu’nun Haber Bülteni*’nde yayınlanmıştır.³

Bölümde halen Sevtap İshakoğlu ve Salim Aydıöz doktora çalışmalarını sürdürmektedir. S.İshakoğlu’nun konusu *Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)’nun Kuruluşu ve Türk Bilim Hayatındaki Yeri*; Salim Aydıöz ise Tophane-i Amire ve Osmanlılarda Top Dökümü konusunda çalışmaktadır. Danışmanları E.İhsanoğlu’dur.

Yüksek Lisans Çalışmaları

Bilim Tarihi Bölümü’nde 1994-97 yılları arasında tamamlanmış olan yüksek lisans tezlerinin dökümü aşağıda verilmiştir:

Salim Aydıöz, *Osmanlı Devleti’nde Müneccimbaşılık*, Savunma tarihi: 18 Ocak 1994, Danışman: E. İhsanoğlu.

Cemil Aydın, *Mecmua-i Fünun and Mecmua-i Ulum Dergilerinin Medeniyet ve Bilim Anlayışı*, Savunma tarihi: 17 Ağustos 1995, Danışman: E. İhsanoğlu.

Gaye Şahinbaş, *Boğazköy Belgelerine Göre Hititler Devrinde Anadolu’da Anatomi ve Tıp*, Savunma tarihi: 6 Ekim 1995, Danışman: Ali. Dinçol.

Nurhan Kafadenk, *Hekim Bereke’nin Tuhfe-i Mübarizi Adlı Eserinin Tenkitli Metni ve Akabadin Kısmı*, Savunma tarihi: 13 Mart 1997, Danışman: E. İhsanoğlu.

Tofigh Heiderzadeh, *Ali Kuşçu’nun Astronomi Metinleri*, Savunma tarihi: 17 Haziran 1997, Danışman: E. İhsanoğlu.

2 Cevat İzgi, “Osmanlı Medreselerinde Aritmetik ve Cebir Eğitimi ve Okutulan Kitaplar”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay. Haz. F.Günergun, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.129-158.

3 “Kurumumuz Üyelerinden Cevat İzgi’yi Kaybettik”, *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 9, Nisan 1995, s.15-16.

Bilim Tarihi Bölümü'nde E.İhsanoğlu'nun danışmanlığında tez safhasına geçmiş yüksek lisans öğrencilerin isimleri ve tez konuları aşağıda verilmiştir.

Sevil Karamustafa: Sultan II. Abdülhamid Döneminde Bilim İle İlgili Müesseseler.

Ayla Öztürk: Hüsnü Hamid Dilgan'ın Hayatı, Eserleri ve Bilim Tarihi Konusundaki Eserleri.

Ebru Ademoğlu: Yahya Naci Efendi ve Modern Fizik Hakkındaki Türkçe Eseri.

Tuncay Zorlu: Süleymaniye Tıp Medresesi

Lisansüstü dersler

1994-95 ve 1995-96 ders yıllarında lisansüstü öğretim öğrencilerine Bilim Tarihi Semineri (E.İhsanoğlu), Osmanlı Bilim Tarihi Kaynakları (R. Şeşen), Sanayi Devrimi: Bilim Teknoloji İlişkisi (E.Dölen), Türk-İslam Bilim Tarihi (E.İhsanoğlu), Osmanlı Bilim Tarihi (E.İhsanoğlu), Bilim Sosyolojisi (B.Sezer) dersleri açılmıştır. 1996-97 ders yılına kadar, Lisansüstü öğrencileri, bu derslere ilave olarak, kendi çalışma alanları ve ilgi sahaları doğrultusunda İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün belirlediği kredi limitinde diğer bölüm ve fakültelerden ders alabilmışlerdir. Ancak, 1996-97 öğretim yılından itibaren uygulamaya konan ve 9 Temmuz 1996 tarihli ve 22683 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, Fakülte içinden ve dışından alınan derslere bazı yeni düzenleme ve sınırlamalar getirmiştir. Bu yönetmelik doğrultusunda hazırlanan Bilim Tarihi Bölümü 1996-97 lisansüstü ders programı aşağıdaki gibidir:

Yüksek Lisans Dersleri (1996-97)

Osmanlı Bilim Tarihi Araştırmaları (2 kr.) 1 yarıyıl	E.İhsanoğlu
Osmanlı Bilim Tarihi Araştırmaları II (2 kr.) 1 yarıyıl	E.İhsanoğlu
Bilim Aletleri Tarihi (2 kr.) 2 yarıyıl	Atilla.Bir
Osmanlı Klasik Eğitim Müesseseleri Tarihi (2 kr.) 2 yarıyıl	Mehmet İpşirli
Seminer (kredisiz)	E. İhsanoğlu
Araştırma Metodları (kredisiz)	M. Kaçar / S. İshakoğlu

Doktora Dersleri (1996-97)

Bilim Tarihi Araştırmaları I (3 kr.) 1 yarıyıl	E.İhsanoğlu
Bilim Tarihi Araştırmaları II (3 kr.) 1 yarıyıl	E.İhsanoğlu

Eski Mısır ve Mezopotamya'da Teknoloji (3 kr.) 1 yarıyıl	F.Günergun
Eskiçağ'da Anadolu'da Teknoloji (3 kr.) 1 yarıyıl	F.Günergun
Başlangıcından Milattan Önce I.Bin Yılın Sonuna	
Kadar Anadolu-Mezopotamya İlişkileri (2 kr.) 2 yarıyıl	Veli Sevin
Urartu (2 kr.) 2 yarıyıl	Veli Sevin
Eskiçağ'da Orta, Doğu ve Güneydoğu Anadolu	Veli Sevin
(2 kr.) 2 yarıyıl	

Bilim Tarihi Bölümü'nün ilmî faaliyeti: Araştırmalar, sempozyum, konferans, vb. ilmî toplantılar

Her ne kadar Bilim Tarihi Bölümü, 1994-97 yılları arasında müessese olarak sempozyum düzenlenmemiş ise de, Bölüm mensuplarının çeşitli millî ve milletlerarası kurumlar ile aşağıdaki milletlerarası sempozyumların düzenlenmesinde ve gerçekleştirilmesinde önemli katkıları olmuştur.

Türk ve İslam Dünyasında Bilim ve Teknoloji Milletlerarası Sempozyumu,
İstanbul, 3-5 Haziran 1994

Bu sempozyum, Türk Bilim Tarihi Kurumu (TBTK), İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), Boğaziçi Üniversitesi (Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Fen-Edebiyat Fakültesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Enstitüsü), Marmara Üniversitesi, Uzbekistan İlimler Akademisi ve UNESCO ile işbirliği içinde Uluğ Bey'in doğumunun 600. yıldönümü ve Kandilli Rasathanesi'nin 125. kuruluş yıldönümü münasebetiyle düzenlenmiştir. Sempozyuma 15 ülkeden (A.B.D., Almanya, Azerbaycan, İran, İspanya, İtalya, Kanada, Kırgızistan, Kuveyt, Malezya, Mısır, Suriye, Uzbekistan ve Ürdün'den bilim adamları katılmış ve 51 bildiri sunulmuştur.⁴

Sempozyum, astronomi, matematik gibi fen bilimleri yanında tabii ilimler ve teknolojiadaki gelişmeleri tarih ve kültürel bir perspektif içinde incelemek, bu bilimlerin geliştiği, eğitiminin yapıldığı müesseseler, katkıda bulunan bilim adamları, faaliyetleri, eserleri ve tesirleri üzerinde yapılan çalışmaları teşvik etmek ve ilim alemine tanıtmak için düzenlenmiştir.

Sempozyumda, İslamın geç devirlerindeki ve özellikle İslam Tarihinde dönüm noktası teşkil eden Bağdat'ın düşüşünden (M.1258) günümüze kadar geçen süredeki ilmî ve teknolojik gelişmelerin incelenmesi; ayrıca son yıllarda araştırılmaya başlanan ve İslam Biliminin "altın çağı" olarak bilinen dönemin

4 Sunulan bildirilerin listesi için bkz. *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 7&8, Nisan & Ekim 1994, 5-8.

ötesinde bulunan Meraga, Semerkant, Şam, Kahire, Endülüs ve İstanbul'daki ilmi faaliyetlerin aydınlatılması hedeflenmiştir. Sempozyum bildirilerine bakıldığında, yukarıdaki hedeflerin önemli ölçüde gerçekleştirildiği, bilim adamları arasında bilgi alışverişinin temin edildiği görülmektedir. Bunun yanında, onaltıncı yüzyıldan sonra İslam dünyasının Avrupa bilimi ile tanışması ve bunun neticesinde ortaya çıkan yeni müesseseler hakkında orijinal çalışmalar sunulmuştur.

Avrupa'dan Asya'ya Bilim ve Teknoloji Transferi (1880-1950) Milletlerarası Sempozyumu, İstanbul, 28-30 Ekim 1994

Bu sempozyum, Türk Bilim Tarihi Kurumu (TBTK), İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) ve Leiden Üniversitesi "Institute for the History of European Expansion" tarafından düzenlenmiş olup, Vasco da Gama'dan sonra Avrupa ile Asya arasında bilim ve teknoloji transferi (1498-1998) başlıklı ilmi toplantılar dizisinin üçüncüsünü teşkil etmiştir.

Sempozyuma sunulan bildirimlerde, Çin, Endonezya, Hindistan, Japonya ve Türkiye'ye teknoloji transferi ve bu ülkelerde modern bilim eğitimi ele alınmıştır. Bir grup bildirimde, askeri teknolojinin, ziraat bilgi ve tekniklerinin, gemi ve demiryolu yapımıcılığının, modern tıbbın, iletişim tekniklerinin, ölçü ve tartı sistemlerinin Asya ve Uzakdoğu ülkelerine transferi tartışılmıştır. Diğer taraftan, bu ülkelerde kimya ve çelik endüstrisinin kuruluşu ve gelişmesi, yeni matbaa tekniklerinin uygulanması, hava ve deniz kuvvetlerinin modernizasyon çalışmaları tanıtılmıştır. Sempozyum bildiri kitabı 1996'da Tokyo'da yayınlanmıştır.⁵

Bilim Tarihi Eğitimi: Malzeme ve Metodlar Milletlerarası Sempozyumu, İstanbul, 17-21 Temmuz 1995

Türk Bilim Tarihi Kurumu (TBTK) ile Milletlerarası Bilim Tarihi ve Felsefesi Birliği (IUHPS) Bilim ve Teknoloji Tarihi Eğitimi Milletlerarası Komisyonu'nun işbirliği içinde, IUHPS ve IRCICA'nın katkılarıyla yapılan sempozyumda, bilim ve teknoloji tarihi eğitiminin çeşitli meseleleri tartışılmıştır. Sempozyumda matematik, astronomi, fizik, kimya, eczacılık, tıp ve teknoloji tarihinin öğretimini konu alan bildirimler yanında, bilim tarihinin eğitimi genel olarak ele alan veya bilim adamlarının ülkelerinde uygulanmakta olan eğitim hakkında bilgi veren bildirimleri de yer almıştır. Toplantıya, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Güney Kore, Hollanda, İngiltere, İspanya, Türkiye ile

5 Papers of the Third Conference on the Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia Since Vasco da Gama (1498-1998), İstanbul, October 28-30, 1994, *Journal of the Japan-Netherlands Institute*, Vol.VI, ed. W.G.J. Rummelink, Tokyo 1996, 289 s.

Ürdün'den bizzat bilim ve teknoloji tarihi dersleri vermekte olan bilim tarihçileri ve eğitimciler katılmıştır.

Modern Bilim ve Teknolojinin Türkiye'ye ve Japonya'ya Girişi Milletlerarası Sempozyumu, İstanbul, 7-11 Ekim 1996

İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) ve Milletlerarası Japon Araştırmaları Merkezi (IRCJS)'nin katkılarıyla Türk Bilim Tarihi Kurumu (TBTK) tarafından düzenlenen sempozyumun sanayi, haberleşme ve ulaştırma, bilim literatürü, bilim eğitimi kurumları ve standartlaşma konularındaki altı oturumunda biri Japonya diğeri Türkiye'deki gelişmeleri ele alan birer bildiri sunulmuş ve böylelikle karşılaştırmalı çalışmalara zemin hazırlanmıştır. İncelenen dönem onsekizinci ve ondokuzuncu yüzyıllar olup, sempozyumda aşağıdaki konular ele alınmıştır: Japonya'da gemi inşaaı, Osmanlı sanayiine modern teknolojinin girişi, Türkiye'ye ve Japonya'ya modern ulaştırma ve iletişim tekniklerinin girişi, Batı biliminin Japonya'ya girişi ve tercümele; Osmanlı bilim literatürü, Meiji dönemi Japonyasında bilim adamı ve mühendislerin eğitimi, Osmanlı eğitim hayatındaki değişiklikler ve eğitimi modernleştirme gayretleri, metre sisteminin Japonya'ya ve Türkiye'ye girişi. Sempozyumun bildiri kitabı 1998'de Milletlerarası Japon Araştırmaları Merkezi (IRCJS) tarafından Kyoto'da yayımlanmıştır (*Introduction of Modern Science and Technology to Turkey and Japan*, ed. F. Günergun & S. Kuriyama, IRCJS, Kyoto 1998, 257 s.)

Konferanslar

Mathematics in Islam (8th-16th centuries), *Ahmet Jebbar* (11 Aralık 1995); Quantum Physics, *Ömür Akyüz* (5 Nisan 1996); The Social, Intellectual and Institutional Contexts of Islamic Scientific Cosmography, *Jamil Ragep* (6 Mayıs 1997).

Ödüller

E.İhsanoğlu

- 1994 yılında tarih, sanat ve kültür sahalarındaki ilişkilerin gelişmesine yaptığı katkılardan dolayı İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi tarafından "Fahri doktora" ünvanı.

1994 yılında Türk ve İslam kültürüne, tarihine, irfan ve sanatına yaptığı katkılardan dolayı Türk Petrol Vakfının "Şeref Beratı".

- 1994'te Amerikan Biyografi Enstitüsü'nden entelektüel münasebetlerin geliştirilmesi için yaptığı hizmetlerden dolayı Altın Başarı ödülü.
- 1994'te Amerikan Biyografi Enstitüsü'nden Milletlerarası Kültürel Şeref Diploması.
- 1995'te İngiliz Milletlerarası Biyografi Merkezi'nden bilim adamı ve milletlerarası münasebetlerin geliştirilmesine yaptığı katkılardan dolayı Yirminci Yüzyıl Başarı Ödülü.
- 1995'te İslam Konferansı Teşkilatı tarafından şeref ve liyakat sertifikası verilmiştir.
- 1996'da Dowling College, Long Island, New York, A.B.D. tarafından Türk-İslam çalışmalarına bir eğitimci ve tarihçi olarak yaptığı katkılardan dolayı ve bu konulardaki çeşitli yayınların yazarı olarak "Fahri Doktorluk" derecesi.
- 1996'da Ürdün Kralı Hüseyin adına Velihaht Prens Hassan bin Tallal tarafından "Birinci Derece İstiklal Madalyası".

Üyelikler

- Ekmeleddin İhsanoğlu, Milletlerarası Bilim Tarihi Akademisi'ne muhabir üye (1995) ve Uluslararası Bilim Tarihi ve Felsefesi Birliği'nin (IUHPS/Division History of Science DHS) başkan yardımcılığına seçilmiştir (Liège, Temmuz 1997).
- Feza Günergün, Uluslararası Bilim Tarihi ve Felsefesi Birliği'nin (IUHPS/Division History of Science DHS) Bilim ve Teknoloji Tarihi Eğitimi Komisyonu Başkan Yardımcılığı'na seçilmiştir (Liège, Temmuz 1997).
- Gaye Şahinbaş, Türk Bilim Tarihi Kurumu üyeliğine seçilmiştir (1996).

Bilim Tarihi Bölümü mensuplarının yayınları

Ekmeleddin İhsanoğlu

Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, cilt I, F.Emecen ve diğerleri, editör ve önsöz E.İhsanoğlu, İstanbul, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1994, xxviii + 868 s., 126 fotoğraf, 8 harita, 14 şekil ve cetvel.

"Aydın Sayılı Üzerine", *İnsan ve Kainat*, Sayı 101, Ocak 1994, 58-59.

"Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, II, Kültür Bakanlığı: Tarih Vakfı, İstanbul 1994, s.165-166.

"Cemiyet-i İlmiye", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, II, Kültür Bakanlığı: Tarih Vakfı, İstanbul 1994, s.403-404.

“Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye” *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, II, Kültür Bakanlığı: Tarih Vakfı, İstanbul 1994, s.404-405.

“Darülfünun: Mefhum ve Müessesese Olarak Sultan II. Abdülhamid Dönemine Kadar Gelişmesi”, *Sultan II. Abdülhamid ve Devri Semineri: 27-29 Mayıs 1992: Bildiriler*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, İstanbul 1994, s.173-190.

“The Group of Scholars Known as Members of Beşiktaş Cemiyet-i İlmiyesi”, *Ciêpo-Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Araştırmaları Uluslararası Komitesi: VII.Sempozyumu Bildirileri (7-11 Eylül 1986:Peç)*, Yay.Haz. J.L.Bacqué-Grammont, İ.Ortaylı ve E.van Donzel, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1994, s.87-96.

“Osmanlı Döneminde Astronomi Literatürü Tarihi”, *Fatihten Günümüze Astronomi: Prof.Dr. Nüzhet Gökdoğan Sempozyumu, 7 Ekim 1993*, İstanbul Üniversitesi Gözlemevi Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 1994, s.17-25.

“Tıp Eğitiminin Türkçeleşmesi Meselesinde Bazı Tesbitler” (Feza Günergün ile), *Türk Tıp Tarihi Yıllığı = Acta Turcica Historiae Medicinae 1: 1. Uluslararası Tıp Tarihi ve Deontoloji Kongresine Sunulan Tıp Tarihi İle İlgili Bildiriler*, Yay.Haz. Arslan Terzioğlu, İstanbul 1994, s.127-134.

“Al-Uthmaniyyun wa Bidayat-ı ittisalihim bi'l-Ulum wa al-Taknolodjiya al-Awrubiyya”, *Tarih al-Arab wa al-Alam=History of the Arabs and the World*, XVIII/50, Temmuz-Ağustos 1994, 3-22.

“Endülüs Menşeli Bazı Bilim Adamlarının Osmanlı Bilimine Katkıları”, *Belleten*, LVIII/223, Aralık 1994, 565-605, [9].

“B.A. Program in History of Science in Turkey: Review of the First Year”, *Manuskripte zur Chemiegeschichte & TeaComNews*, Heft 5, 1994, 62-69.

“Darülfünun”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, II, Kültür Bakanlığı: Tarih Vakfı, İstanbul 1994, s.559-562.

“İshak Efendi (Başhoca)”, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, IV, Kültür Bakanlığı: Tarih Vakfı, İstanbul 1994, s.195-197.

“Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'nin Kuruluş ve Faaliyetleri”, *X. Türk Tarih Kongresi (1986)*, V, Türk Tarih Kurumu, Ankara 1994, s.2168-2189, levha 463-465.

Çağını Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devleti'nde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri (Yay. Haz. E.İhsanoğlu & M.Kaçar), İstanbul, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 1995, xvi + 568 s.

“Osmanlı İmparatorluğu'nun Teknoloji Çağını Yakalama Gayretleri”, *Çağını Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve*

Ulaştırma Teknikleri (Yay. Haz. E.İhsanoğlu & M.Kaçar), İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1995, s.vii-xvi

“Osmanlı Havacılığına Genel Bir Bakış” *Çağını Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri* (Yay. Haz. E.İhsanoğlu & M.Kaçar), İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1995, s.497-596.

“Musahamat Bad al-Ulama al-Andalusiyyin fi al-Haraka al-İlmiyya lada al-Uthmaniyyin:Mulakhas”, *Abath al-Nadwa al-Alamiyya li-Tarikh al-Ulum Ind al-Arab=Proceedings of the Fifth International Symposium for the History of Arabic Science* (5th:30 March-4 April 1992: Granada), cilt I, Yay.Haz. Mustafa Mawaldi, Djamia Halab Mahad al-Turath al-İlmi al-Arabi, Halab 1995, s.15-18.

“Fatih Külliyesi Medreseleri Ne Değildi! Tarih Yazıcılığı Bakımından Tenkit ve Değerlendirme Denemesi”, *İstanbul Armağanı 1, Fetih ve Fatih*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları Nr.17, İstanbul 1995, s.105-136.

“Osmanlı Bilim Tarihi Konusundaki Araştırmalar Hakkında Bazı Notlar”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları, Bilim Tarihi Bölümünün Kuruluşu'nun 10. Yıldönümü Münasebetiyle Ekmeleddin İhsanoğlu'na Armağan*, Yay. Haz. Feza Günergün, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1995, s.47-68.

“Aydın Sayılı (1913-1933)”, *Archives Internationales d'Histoire des Sciences*, XXXXV/134, Haziran 1995, 135-148

Kıbrıs İslâm Yazmaları Kataloğu, Haz. Ramazan Şeşen, Mustafa Haşim Altan ve Cevat İzgi, önsöz Rauf Denktaş, giriş E.İhsanoğlu, İslam Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı (ISAR) Yayınları Nr.2, İstanbul 1995, XLI+86 s. (Türkçe Kısım), LII+ 646 s. (Arapça Kısım).

Türkiye Yazma Eser Kütüphaneleri ve Bu Kütüphanelerde Bulunan Yazmalarla İlgili Yayınlar Bibliyografyası (Haz. Nimet Bayraktar ve Mihin Lugal), ed. E. İhsanoğlu, İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1995, xvii+337 s.

"Aydın Sayılı wa atharuhu al-İlmiyya 1913-1993" *Al-Marasid al-Falakiyya fi'l-alam al-Islami* Yazan: Aydın Sayılı; Tercüme: Abd Allah al-Omar; Yay Haz. Abd al-Hamid Sabra, Muassasa al-Kuwait li'l-Taqaddum al-İlmi, Idara al-Ta'lif wa'l-Nashr, Kuwait 1995, s.28-46.

“Les Ottomans et La Science Européenne”, *Les Écoles Savantes en Turquie: Science Philosophie et Arts au Fil des Siècles*, Yay. Haz. Sakine Önen & Christine Proust, Les Editions ISIS, İstanbul 1996, s.181-189.

Büyük Cihad'dan Frenk Fodulluğu'na, İletişim Yayınları, İstanbul 1996, 272 s. ve 20 levha.

“Aviation: The Last Episode in the Ottoman Transfer of Western Technology”, *Journal of the Japan-Netherlands Institute*, ed. W.G.J. Rummelink, VI,1996, 189-219.

Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi, Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar, İhsan Fazlıoğlu, ed. E.İhsanoğlu, İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2 cilt, İstanbul 1997, CCIII + 1147 s.

"Yadi ez Ustad Aydın Sayılı Tarikhenkar Ulum Devre-i İslami", *Waqf, Mirath-e Javidan*, IV/3&4, Sonbahar-Kış 1375 A.H.(1996-97 A.D.), 157-164.

Mukhtarat min al-Makhtutat al-Arabiyyat al-Nadira fi Maktabat-i Turkiya (Türkiye Kütüphanelerindeki Nadir Arapça Yazmalar), Haz. Ramazan Şeşen, önsöz E.İhsanoğlu, İslam Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı (İSAR) Yayınları, İstanbul 1997; 24+1147+II s. (baskıda).

Feza Günergün

“Tıp Eğitiminin Türkçeleşmesi Meselesinde Bazı Tesbitler”(E. İhsanoğlu ile), *Türk Tıp Tarihi Yıllığı = Acta Turcica Historiae Medicinae 1: 1. Uluslararası Tıp Tarihi ve Deontoloji Kongresine Sunulan Tıp Tarihi İle İlgili Bildiriler*, Yay. Haz. Arslan Terzioğlu, İstanbul 1994, s.127-134.

“Prof.Dr. Muammer Dizer (1924-1993) Passed Away”, *Studies in History of Medicine and Science*, New Series, ed. R.Ansari, XIII/1, 1994, 132.

“Osmanlı Devleti’nde Buharlı Tramvay İşletme Teşebbüsleri”, *Çağın Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri* (Yay.Haz. E.İhsanoğlu & M.Kaçar), İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1995, s.373-393.

“Türkiye’de Modern Botanik Eğitiminin Başlangıcı ve Dr. C.A.Bernard’ın Katkıları” (A.Baytop ile), *Türk Tıp Tarihi Yıllığı (Acta Turcica Historiae Medicinae)*, Yay.Haz. A.Terzioğlu, İstanbul 1995, s.135-152.

Osmanlı Bilimi Araştırmaları, Yay. Haz. Feza Günergün, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1995, [3],378 s.

“İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümünün Kuruluşu ve 1984-94 Yılları Arasındaki Faaliyeti”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay. Haz. Feza Günergün, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1995, s.1-18.

“Ekmeleddin İhsanoğlu: Biyografisi, Bilim Tarihi ile İlgili Çalışmaları ve Yayınları”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay. Haz. Feza Günergün, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1995, s.19-45.

“Darülfünun Fünun (Fen) Fakültesi Mecmuası (1916-1933)”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay. Haz. Feza Günergun, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1995, s.285-349.

“Le Système Métrique en Turquie”, *Les Écoles Savantes en Turquie: Science Philosophie et Arts au Fil des Siècles*, Yay.Haz. Sakine Önen ve Christine Proust, Les Editions ISIS, İstanbul 1996, s.181-189.

Haber Bülteni: Türk Bilim Tarihi Kurumu, editör Feza Günergun, Sayı 6 (Ekim 1993), Sayı 7&8 (Nisan-Ekim 1994), Sayı 9 (Nisan 1995), Sayı 10 (Ekim 1995), Sayı 11 (Nisan1996), Sayı 12 (Ekim 1996).

“Yamada Keiji (ed.): The Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia 1780-1880”, *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 10, Ekim 1995, 16-19.

“Ekmeleddin İhsanoğlu, Büyük Cihad’dan Frenk Fodulluğu’na”, *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 12, Ekim 1996, 25-27.

“Modern Bilim ve Teknolojinin Türkiye’ye ve Japonya’ya Girişi Milletlerarası Sempozyumu”, *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 12, Ekim 1996, 4-11.

“Jan W.van Spronsen (yay.haz.), Guide of European Museums with Collections on History of Chemistry”, *Türk Bilim Tarihi Kurumu Haber Bülteni*, Sayı 12, Ekim 1996, 27-28.

“Introduction” (L.Blussé ile), Proceedings of the Third Conference on the Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia Since Vasco da Gama (1498-1998), *Journal of the Japan-Netherlands Institute*, ed. W.G.J. Rummelink, VI, 1996, 9-16.

“Metric System in Turkey: Transition Period (1881-1934)” *Journal of the Japan-Netherlands Institute*, ed. W.G.J. Rummelink, VI, 1996, 243-256

Mustafa Kaçar

“Osmanlı İmparatorluğu’nda Askerî Sahada Yenileşme Döneminin Başlangıcı”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay. Haz. Feza Günergun, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.209-225.

“Osmanlı Telgraf İşletmesi (1854-1871)”, *Çağın Yakalayan Osmanlı! Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri*, Yay. Haz. E. İhsanoğlu & M.Kaçar, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1995, s.45-120.

Çağın Yakalayan Osmanlı! Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri, (E.İhsanoğlu ile birlikte Yay.Haz.), İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1995, xvı+701 s.

Sevtap İshakoğlu

“1900-1946 Yılları Arasında, Darülfünun ve İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi’nde Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay.Haz. Feza Günergun, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.227-283.

İhsan Fazlıoğlu

“İbn al-Havvam (öl.724/1324), Eserleri ve “El-Fevaid el-Bahaiyye fi el-Kavaid el-Hesabiyye’deki Çözumsuz Problemler Bahsı”, *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, Yay.Haz. Feza Günergun, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, s.69-128.

Bilim Tarihi Bölümü mensuplarının yayınladıkları veya editörlüğünü yaptıkları kitaplarla ilgili kısa tanıtma yazıları (yayın tarihine göre)

Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, cilt I, F.Emecen ve diğerleri, Yay.Haz. ve önsöz E.İhsanoğlu, İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA) Yayınları, İstanbul 1994, xxviii + 868 s., 126 fotoğraf, 8 harita, 14 şekil ve cetveller.

Türk bilim adamlarının bu toplu çalışması, 600 yıllık (Osmanlı Beyliği’nden 1923’te Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşuna kadar) Osmanlı devleti ve medeniyetinin tarihi konusunda kapsamlı bir projenin ilk cildir ve IRCICA bünyesinde yürütülen “İslam Devletlerinin Tarihi” geniş çaplı araştırma projesinin bir kısmını teşkil etmektedir. Hedefi, Osmanlı arşiv malzemesine, vakayinamelerine ve çağdaş Batılı ve Türk bilim adamlarının eserlerine dayanarak Osmanlı devlet ve medeniyet tarihini objektif olarak ortaya koymaktır. Yazarlar, tarihi gerçekleri ve gelişmeleri, tasvir edici bir yaklaşımdan ziyade analitik olarak incelemiştir.

Bu ciltte yer alan makalelerin konuları şunlardır: Osmanlı siyasi tarihi; klasik dönem Osmanlı devlet teşkilatı; Tanzimat döneminde ve sonrasında idari teşkilat; Osmanlı askeri teşkilatı; Osmanlı hukuk sistemi; Osmanlı toplumu, Osmanlı iktisadi yapısı (mali sistem, kıymetli madenler, para ve fiyat politikası, ticaret, sanayi, ulaştırma ve posta hizmetleri). Kitapta zengin bir bibliyografya, kronoloji ve indeks vardır. Yeni çıkmış olan (1998) ikinci ciltte ise, Osmanlı kimliği ve ideolojisi, entelektüel hayat, eğitim ve bilim hayatı, dini hayat, dil ve edebiyat, sanat, mimari ve müzik konuları ele alınmıştır (*Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, cilt II, N.Yüce ve diğerleri., Yay. Haz. ve Önsöz E.İhsanoğlu,

İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), İstanbul 1998, xxxvi, 849 s., 104 sayfa levha, resim ve harita).

Osmanlı Bilimi Araştırmaları, Yay.Haz. Feza Günergun, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1995, [3], 378 s. (İngilizce özet var.)

Bilim Tarihi Bölümü'nün onuncu kuruluş yıldönümü münasebetiyle yayımlanan ve Bölüm Başkanı Prof.Dr. E.İhsanoğlu'na ellinci yaşı münasebetiyle takdim edilen bu kitap, adı geçen bölümde Osmanlı bilimi üzerinde yapılmış olan araştırmaların bir kısmını makaleler halinde okuyucuya sunmaktadır. Bu yayın aynı zamanda, münhasıran Osmanlı bilim ve teknoloji tarihine hasredilmiş ilk süreli yayındır. İlk makale, Bölüm'ün 1984-94 yılları arasındaki eğitim ve araştırma faaliyetlerini, ikincisi ise Bölüm Başkanı Prof.Dr. E. İhsanoğlu'nun bilim tarihi konusundaki çalışmalarını ve yayınlarını tanıtmaktadır. Üçüncü makale, Osmanlı bilim ve teknoloji tarihi ile Osmanlı bilim kurumları hakkında ondokuzuncu yüzyıldan itibaren yapılmış olan çalışmaların genel bir değerlendirmesini vermektedir. Takibeden makalelerde ise, ondördüncü yüzyıl İslam matematikçilerinden İbn Havvam ve eserleri, Osmanlı medreselerinden aritmetik ve cebir eğitimi, müneccimbaşılık müessesesinin gelişmesi, Osmanlı Devleti'nde askeri sahada yenileşme hareketi, Darülfünun Fen Fakültesinin tarihi, bu fakültenin 1916-1933 yılları arasında yayımlanan mecmuasındaki makalelerin dökümü ve değerlendirilmesi yer almaktadır.

Çağını Yakalayan Osmanlı, Osmanlı Devleti'nde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri (İstanbul 3-5 Nisan 1989), Yay.Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu & Mustafa Kaçar, IRCICA, 1995, xvi, 701 s.

Ondokuzuncu yüzyılda Osmanlı'nın Batı'dan haberleşme ve ulaştırma tekniklerini aktarma teşebbüslerini inceleyen 23 makale içeren kitap aynı zamanda, Osmanlıların yeni teknoloji karşısındaki tutumuna ve teknoloji transfer sürecini etkileyen ekonomik ve sosyal faktörlere ışık tutmaktadır.

Kitapta ele alınan konular şunlardır: Osmanlı klasik döneminde (19. yüzyıla kadar) yol ve haberleşme sistemleri; modernleşme döneminde posta nezaretinin ve telefon idaresinin kuruluşu, buharlı gemi teknolojisi, buharlı gemi işletmeleri, deniz taşımacılığı, Karadeniz-Tuna Kanalı projeleri, demiryollarının kuruluşu (Boğazköy-Köstence, İzmir-Aydın, Haydarpaşa-İzmit, Hicaz vs.etc.), Boğaziçi Tüneli projesi, buharlı tramvay, Trabzon-İran transit nakliyesi, Osmanlı Devleti'nde havacılık, yeni haberleşme ve ulaştırma tekniklerinin Osmanlı toplumuna tesirleri.

Kıbrıs İslâm Yazmaları Kataloğu, Haz. Ramazan Şeşen, Mustafa Haşim Altan ve Cevat İzgi, önsöz H.E.Rauf Denkteş, giriş E.İhsanoğlu, İslam Tarih, Sana ve Kültürünü Araştırma Vakfı Yay. Nr.2, İstanbul 1995; XLI+86 s. (Türkçe kısım), LII+646 s. (Arapça kısım).

Bu katalog, IRCICA ile Kuzey Kıbrıs Milli Arşivi ve Araştırma Merkezi'nin işbirliği çerçevesinde 1987 yılında başlayan bir projenin ürünü olup, Kuzey Kıbrıs kütüphanelerinde (Sultan II. Mahmut, Selimiye Camii ve Laleli kütüphaneleri) ve milli arşivinde bugün korunmakta olan yazılı İslam kültür mirasını belgelendirmektedir. Katalog 1948 Arapça, 211 Türkçe ve 96 Farsça yazmanın yer aldığı üç ana bölümden oluşmaktadır (toplam 2255 eser). Her bölümde, eserler konularına göre düzenlenmiştir: Kur'an nüshaları ve Kur'an bilimleri ile ilgili yazmalar, Hadisler, Hz. Peygamberin hayatı, İslam hukuku, edebiyat, felsefe, tarih, mantık, astronomi ve diğer konular. Her bölümün sonunda yazar, eser adı, müstensih, vakıf ve diğer kurumlar, yer adları ve başvuru eserler indeksi vardır.

Türkiye Yazma Eser Kütüphaneleri ve Bu Kütüphanelerde Bulunan Yazmalarla İlgili Yayınlar Bibliyografyası, Haz. Nimet Bayraktar ve Mihin Lugal, ed. E. İhsanoğlu, IRCICA, İstanbul 1995, xvii+337 s.

Bu kitap üç bölüm ve indekslerden oluşmuştur. Birinci bölüm, İslamî yazma eser bulunan kütüphaneleri tanıtan bir rehber olup bu bölümde her kütüphane için ayrı ayrı genel bilgi (adres, telefon, bağlı olduğu kurum, kısa tarihçe, koleksiyonları, katalog durumu, yazma sayısı ve dillere göre dağılımı, kütüphane hakkında yayınlar vs.) verilmektedir. İkinci bölümde kütüphanelerle ilgili yayınların bir listesi yer almıştır. Üçüncü bölüm ise, bu kütüphanelerin koleksiyonunda bulunan yazmalar hakkında yapılmış olan yayınların bibliyografyasını ihtiva etmekte olup, yazar adına göre düzenlenmiştir. Kitabın sonunda ise yazar, mütercim, kitap veya makale, kurum ve yer adlarına göre düzenlenen indeksler bulunmaktadır.

Ekmeleddin İhsanoğlu, Büyük Cihad'dan Frenk Fodulluğu'na, İletişim Yayınları, İstanbul 1996, 272 s. ve 20 levha.

Kitapta beş araştırma makalesi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Osmanlı biliminin temel meselelerini, gelişmesinin ana çizgilerini ve belli başlı simaları ile konularını topluca ele alan genel mahiyette bir yazıdır. Kalan dört makale, Osmanlı eğitim ve bilim hayatının iki ana dönemi olan "klasik dönem" ile "modernleşme dönemi"nden birincisi ile ilgili araştırmaların neticelerini ihtiva etmektedir. İkinci makalede, Fatih Külliyesi Medreseleri konusunda bugüne kadar

yapılmış çalışmalarda ileri sürülen fikirler tartışılmakta ve bu medreselerin gerçek yapısı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Üçüncü makale, Endülüs menşeli bilim adamlarının Osmanlı bilimine tıp, astronomi, matematik, topçuluk sahalarındaki katkılarına ışık tutmaktadır. Dördüncü yazıda, Osmanlı bilim adamlarının Batı bilimi ile ilk temaslarından bahsedilmekte ve Güneş merkezli kainat teorisinin Osmanlı bilim dünyasına girişi ve akisleri incelenmektedir. Beşinci ve son çalışmada, Tanzimat öncesi dönemde, modern bilimlerin değişik vasıtalarla (tercüme eserler sefaretnameler, eğitim kurumları) Türkiye'ye girişi incelenmektedir.

Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi, Haz. Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar, İhsan Fazlıoğlu, ed. E.İhsanoğlu, IRCICA, 2 cilt, İstanbul 1997, CCIII + 1147 s.

Bu çalışma, Osmanlı bilim tarihi literatürünü ortaya koymak için hazırlanmakta olan eserler dizinin ilk cildi olup, Osmanlı döneminde (14-20. yüzyıllar) faaliyet göstermiş 582 yazarın astronomiyle ilgili eserlerini ve hayatını vermektedir. Çalışmada, çoğu Türkçe ve Arapça, birazı da Fransızca olan 2438 eser yanında yazarların biyografileri ve eserleri vardır. Katalog müellif adına göre düzenlenmiş olup, yazarlar da vefat tarihine göre dizilmiştir. Müellifi bilinen eserler, yazarların altında, bilinmeyenler ise, konularına göre alfabetik olarak eserin sonunda verilmiştir. Müstensihî bilinen eserlere gelince, önce müstensihînin biyografisi ve sonra da ilmi çalışmaları ve astronomi konusundaki eserleri alfabetik olarak kaydedilmiştir. Her eserin dili, konusu, muhtevası, basılı olup olmadığı, başlangıcı, dünya kütüphanelerinde mevcut nüshaları ve gerekli bibliyografya verilmiştir. Birinci cildin başında, Osmanlı dönemi astronomisi ve astronomi nöesseseleri hakkında bilgi veren bir giriş yazısı bulunmaktadır. Eserin sonunda zengin bir bibliyografya ve indeksler yer almaktadır.

İstanbul Üniversitesi Bilim Tarihi Bölümü mensuplarının yürüttüğü projeler

Modernleşme Döneminde Osmanlı Bilimi (Ekmeleddin İhsanoğlu, Feza Günergün). İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü Araştırma Fonu'nun desteğiyle Bilim Tarihi Bölümü'nde yürütülmüştür (Nr. 446/121090).

Bu proje, Türkiye'de ilk Türkçe kitapların basıldığı 1727 yılı ile, Türkiye'de Arap harflerinden Latin harflerine geçildiği 1929 yılı arasındaki 200 yıllık bir zaman dilimi içinde basılı Türkçe bilim kitaplarını tesbit etme gayesi ile başlatılmıştır. Bu proje çerçevesinde İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi,

Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Millet Kütüphanesi, Hakkı Tanık Us Kütüphanesi ve Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi fişleri yanında konu ile ilgili basılı kataloglar taranmıştır. Toplam 8272 künye derlenmiş ve bunların alfabetik katalogu hazırlanmıştır. Bu künyeler içinde kütüphanelerde bulunduğu tesbit edilen 3827 tanesinin kütüphane yer numaraları katalogda belirtilmiştir. Böylelikle, Osmanlı bilimi üzerinde çalışacak araştırmacılara, bu dönem literatürüne ulaşma kolaylığı sağlanmaya çalışılmıştır. Proje henüz basılmamış olup, taranmayan kütüphane ve katalogların ileride başka bir proje ile taranmasıyla, katalogun daha tam bir hale geleceği şüphesizdir.

Osmanlı Matematik Tarihi Literatürü (Ekmeleddin İhsanoğlu & Ramazan Şeşen ve diğerleri). IRCICA'm.: desteği ile IRCICA'da yürütülmektedir

Osmanlı Bilim Literatürü Tarihi Serisi'nin ikincisi olan ve yayım aşamasına gelmiş bulunan bu eserde de *Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi (OALT)*'nde izlenen metot tatbik edilmiştir. Eserde, Osmanlı tarihi ve coğrafyası hudutlarına giren matematikçilerden ve eserlerinden bahsedilmektedir. Bunun yanında müellifi bilinmeyen eserler de tanıtılmaktadır. Kitaptaki matematik eserleri *hesap, aritmatika, cebir ve mukabele, geometri, logaritma, vefk, mevazin ve mekâyil* (tartı ve ölçü âletleri), *havâss al-a'dâd, ferâiz* konularındadır. Eser, üç kısma ayrılır. Giriş bahsinde kısaca Osmanlı matematiğinin oluşum ve gelişme safhaları ile ilgili malumat verilerek bu devre içerisinde yaşayan alimler ve yazılan eserler hakkında genel bilgiler, giriş bölümünün sonundaki istatistiki cedvellerin de yardımıyla oldukça ayrıntılı bir şekilde izah edilir. İkinci bölümde müellifler ve eserleri, üçüncü bölümde, müellifi bilinmeyen eserler takdim edilir. Bu kısımda her müellif bir başlık olarak alınmış, müellifin hayatından, ilmî şahsiyetinden, sırasıyla eserlerinden bahsedilmiştir. Birden fazla matematiğe dair eseri varsa bunlar alfabetik olarak sıralanmıştır. Çalışma, kısaltmalar ve indekslerle nihayet bulmaktadır. İndekslerde şâhus, eser, kurum, yer adları, müstensihler ve istinsah yerleri araştırmacılara bir kolaylık olabilmesi düşünülerek ayrı başlıklar altında verilmiştir.

Bu eser, bilim tarihi yanında Osmanlı kültür ve medeniyet tarihi konusunda araştırma yapacaklara vazgeçilmez bir temel başvuru kaynağı olacaktır. Ayrıca, kuruluşundan itibaren Osmanlı medeniyet ve kültürünün siyasi ve sosyo-ekonomik gelişme ve değişimlerle paralel olarak aldığı şekilleri safha safha göstermesi açısından da önemli bir çalışmadır.

ACTIVITY REPORT 1994-97
ISTANBUL UNIVERSITY FACULTY OF LETTERS
DEPARTMENT OF HISTORY OF SCIENCE
AND ITS STAFF MEMBERS

Feza Günergun *

An activity report of the History of Science Department for the years 1984-94 and an article introducing Professor E. İhsanoğlu's (Head of the Department) studies on history of science with a list of his publications have already been included in the past volume of the *Studies in Ottoman Science (Osmanlı Bilimi Araştırmaları)* published in 1995.¹ In this second volume the educational and scientific activities of the Department and its staff-members within the years 1994-97 will be presented. This article includes also reviews of books or projects published or supervised by the staff-members and a list of their publications.

The research and publications of the Department (est. 1984) focus principally on the scientific activities and institutions in the Ottoman Empire, the Ottoman scientific outlook, the introduction and reception of modern sciences in Ottoman Turkey as well as on Ottoman metrology. Science in the Republican Period is also being investigated. Master's and doctorate programmes are within this general framework. The Department celebrated the 10th anniversary of its foundation on December 1994. The first graduates of the Department received their BA degrees at the end of the academic year 1995-96 after having completed the four years BA programme in History of Science. They were the first graduates in History of Science in Turkey.

Teaching

The undergraduate courses held at the department mainly cover the development of various scientific disciplines in ancient civilisations up to modern times and are supported by philosophy and sociology courses. The courses can be

* Istanbul University, Faculty of Letters, Department of History of Science, 34459 Beyazıt, İstanbul.
1 Feza Günergun, "İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü'nün Kuruluşu ve 1984-94 Yılları Arasındaki Faaliyeti", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları (Studies in Ottoman Science)*, ed. F.Günergun, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, p.1-18 and "Ekmeleddin İhsanoğlu: Biyografisi, Bilim Tarihi İle İlgili Çalışmaları ve Yayınları", ibid. p. 19-45. For a short review of the activities of the Department of History of Science between the years 1994-96, see *Newsletter, Turkish Society for History of Science*, Nr.11, April 1996, 14-18.

grouped under four main headings: *History of Science* (Introduction to History of Science, History of Mathematics, History of Physics, History of Science, History of Astronomy, History of Turkish-Islamic Science, Science in the 19th and 20th centuries, History of Chemistry, History of Biology, History of Technology, History of Ottoman Science, Science in the Republican Period in Turkey); *Science* (Mathematics, Physics, Astronomy, Biology); *Philosophy and Sociology* (Logic, History of Philosophy, Sociology, Turkish-Islamic Philosophy, etc.); *other courses* (Texts on History of Science in English, Science in Journalism, etc.). Courses for the M.A. and Ph.D. programmes include specific courses in accordance with the subject area of post graduate students.

M.A. and Ph.D. Theses

Salim Aydıız, *The Institution of Chiefastronomership in the Ottoman State*, M.A.thesis defended on 18 January 1994, Supervisor: E. İhsanoğlu.

Cemil Aydın, *Understanding of Science and Civilisation in the Journals Mecmua-i Fünun and Mecmua-i Ulum*. M.A. thesis defended on 17 August 1995, Supervisor: E. İhsanoğlu.

Gaye Şahinbaş, *Anatomy and Medicine in Anatolian Hitites*, MA thesis defended on 5 September 1995, Supervisor: Ali Dinçol.

Mustafa Kaçar, *Changes in the Ottoman Science and Education and the Establishment of Imperial Schools of Engineering*, Ph.D. thesis defended on 26 September 1996, Supervisor: E. İhsanoğlu.

Nurhan Kafadenk, *The Critical Edition of Hekim Bereke's Work Titled Tuhfe-i Mübarizi and the Study of the Materia Medica Section*. M.A. thesis defended on 13 March 1997, Supervisor: E. İhsanoğlu

Tofigh Heiderzadeh, *Ali Kuşçu's Work on Astronomy*, MA thesis defended on 17 June 1997, Supervisor: E. İhsanoğlu.

Symposia

The staff of the Department of History of Science strongly supported the organisation of the following symposia during the period 1994-97.

International Symposium on Science and Technology in the Turkish and Islamic World, Istanbul, 3-5 June 1994.

The symposium was jointly organised by the Turkish Society for History of Science (TBTk), Research Center for Islamic History, Art and Culture

(IRCICA), Boğaziçi University, Marmara University, Uzbekistan Academy of Sciences and UNESCO to commemorate the 600th anniversary of Ulugh Beg's birthday, founder of the Samarkand Observatory, and the 125th anniversary of the foundation of Kandilli Observatory (Istanbul). Scholars from fifteen countries (Azerbaijan, Canada, Egypt, Germany, Iran, Italy, Jordan, Kirgizistan, Kuwait, Malaysia, Spain, Syria, Turkey, USA, Uzbekistan) participated in the symposium and 51 papers were presented.

The symposium discussed various aspects of scientific and technological developments which occurred in the Turkish and Islamic World, in the fields of exact sciences such as astronomy, mathematics as well as natural sciences and technology. It dealt with the histories of scientific and educational institutions, the works, contributions and influence of scientists and scholars. The symposium studied mainly the scientific and technological developments of the late Islamic period, especially from the fall of Baghdad in 1258 AD -representing the turning point in Islamic history- to the Golden Age of Islamic science, including the activities carried out in Maragha, Samarkand, Damascus, Cairo, Andalusia and Istanbul. The encounters between the Islamic world and European science and the resulting new institutions were examined and evaluated from historical and cultural viewpoints.

International Conference on the Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia (1880-1950), Istanbul, 28-30 October 1994.

The symposium was jointly organised by the Turkish Society for History of Science (TBTK), Research Center for Islamic History, Art And Culture (IRCICA) and Leiden University Institute for the History of European Expansion. It was the third in the series of conferences titled "The Transfer of Science and Technology Between Europe and Asia since Vasco da Gama (1498-1998)".

Papers presented were mainly about the transfer of technology to China, Indonesia, India, Japan and Turkey, and modern science education in these countries. In some papers, military technology, agricultural knowledge and techniques, ship and railroad building, modern medicine, communication techniques and the introduction of the metric weights and measures to Asian and Far Eastern countries were discussed. On the other hand, the establishment and the development of chemical and steel industries in those countries, the application of new printing techniques, the attempts for the modernization of the naval and air forces were introduced. The proceedings are published in the VIth

volume (Tokyo 1996) of the *Journal of the Japan-Netherlands Institute* (ed. W.G.J.Rommelink).

International Symposium on Methods and Materials for Teaching the History of Science, Istanbul, 17-21 July 1995

The symposium, jointly organised by the Turkish Society for History of Science (TBTK) and the International Commission for Teaching the History of Science and Technology of IUHPS/DHS discussed several issues and problems encountered in the teaching of history of science. At the Istanbul Symposium, there were national papers by scholars dealing with the teaching of history of science in their own countries. There were also papers on teaching the history of science in general as well as on teaching the histories of various disciplines such as astronomy, chemistry, mathematics, medicine, pharmacy, physics and technology. Scholars from China, Czech Republic, Germany, Great Britain, Jordan, the Netherlands, South Korea, Spain and Turkey who personally taught history of science and technology in their countries, participated in the symposium.

International Symposium on the Introduction of Modern Science and Technology to Turkey and Japan, Istanbul, 7-11 October 1996

Jointly organised by the International Research Center for Islamic History, Art And Culture (IRCICA) and the International Research Center for Japanese Studies (IRCJS) with the collaboration of the Turkish Society for History of Science (TBTK). Comparative studies were conducted in six sessions devoted to industry, communication & transportation, scientific literature, scientific educational institutions and standardization. The period covered was the 18th and 19th centuries and topics discussed in the symposium were as follows: Shipbuilding in Japan; the introduction of modern technology to Ottoman industry; the modernization of transport and communication in Japan and Turkey; translation and the origins of western science in Japan; Ottoman scientific literature; educational systems for training scientists and engineers in Meiji Japan; changes in the Ottoman educational life and efforts towards modernization; introduction of metric system to modern Japan and Turkey. The proceedings are recently published by the International Research Center for Japanese Studies (*Introduction of Modern Science and Technology to Turkey and Japan*, Feza Günergun & S. Kuriyama eds., IRCJS, Kyoto 1998, 257 pp.).

Conferences

Mathematics in Islam (8th-16th centuries) by *Ahmet Jebbar* on 11 December 1995; Quantum Physics by *Ömür Akyüz* on 5 April 1996; The Social, Intellectual and Institutional Contexts of Islamic Scientific Cosmography by *Jamil Ragep* on 6 May 1997.

Awards granted to staff members

E.İhsanoğlu

- Received Dr.h.c. from Mimar Sinan University, İstanbul, Turkey for fostering cultural relations in the field of art and history, 1994.
- Received "Certificate of Honour" from Türkp petrol Vakfı, Turkey for his contribution to Turkish and Islamic culture, history, art and science, 1994.
- Gold Record of Achievement, for promotion of intellectual relations, American Biographical Institute, 1994.
- 20th Century Award for Achievement for scholarship and promotion of international relations, International Biographical Center, Cambridge, UK, 1995.
- Organisation of the Islamic Conference, certificate of honour and distinction, 1995.
- Received Dr.h.c. from Dowling College, Long Island, New York, USA for personal and professional achievements as an educator and historian and author of publications concerned with the study of Islamic and Turkish issues.
- "Independence Medal of the First Order" conferred on by the Crown Prince of Hashemite Kingdom of Jordan on behalf of His Majesty the King, 1996.

Memberships

- *E.İhsanoğlu*, elected corresponding member to the International Academy of History of Science (1995); elected vice-president of the International Union for the History and Philosophy of Science/Division History of Science (IUHPS/DHS) (Liège, July 1997).
- *F.Günergun*, elected vice-president of the Commission for Teaching the History of Science and Technology of IUHPS/DHS (Liège, July 1997).
- *Gaye Şahinbaş*, elected member to the Turkish Society for History of Science, 1996.

List of publications by staff members

See the Turkish version of this article in pages 371-376.

Review of books published under the editorship of staff members (Reviews listed according to the date of publication)

Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi (History of the Ottoman State and Civilisation), Vol.I, by F.Emecen et al., edited and preface by E.İhsanoğlu, Research Center for Islamic History, Art and Culture (IRCICA), İstanbul 1994, xxviii + 868 p., 126 photographs, 8 maps, 14 diagrams and tables (in Turkish).

This collective work by Turkish scholars is the first volume of a comprehensive survey to cover the six hundred year-old history of the Ottoman state and civilization from the formation of the Ottoman principality until the proclamation of the Republic of Turkey in 1923. The book resulted from part of a large-scale research project of IRCICA titled "History of Muslim Nations". It aims to give an objective account of the history of the Ottoman state and civilization on the basis of the Ottoman archival sources, chronicles, and works by contemporary Western and Turkish scholars.

This volume comprises articles in the following headings: Ottoman political history, Ottoman state administration, the administrative system during and after the Tanzimat period, Ottoman military organization, Ottoman legal system, Ottoman society, Ottoman economic structure (financial system, precious metals, monetary and price policy, trade & commerce), transport, communication and the postal services, industry. The work has a rich bibliography, a chronology and a detailed index. The second volume which came out recently (1998) covers subjects such as Ottoman intellectual life, educational and scientific life, religious life, language and literature, art and architecture and musical activities (*Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, vol.II, N.Yüce et al., ed. and Introduction by E. İhsanoğlu, Research Center for Islamic History, Art Culture (IRCICA), İstanbul 1998, xxxvi, 849 pp.).

Osmanlı Bilimi Araştırmaları (Studies in Ottoman Science), ed. Feza Günergun, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1995, [3] 378 pp. (in Turkish with summaries in English)

The Department of History of Science, published a collection of articles to celebrate the 10th anniversary of the Department and it was presented as a

Festschrift to Professor Dr. E. İhsanoğlu on the occasion of his 50th birthday. The publication contains the latest studies conducted in the history of Ottoman science in the Department at Istanbul University. It is also the first periodical specifically devoted to the history of Ottoman science and technology. This first volume contains nine articles. The first one is a detailed report on the educational and research activities carried in the Department between 1984-1994. The second presents the biography of E.İhsanoğlu and his works on history of science, while the third gives an outline of the studies that have been carried out in Turkey since the 19th century on the history of Ottoman mathematical, natural and medical sciences as well as on the history of technology and Ottoman scientific institutions. The subsequent articles are on Ibn Hawwam (14th century Islamic mathematician); the teaching of arithmetic and algebra in Ottoman madrasas; the development of the chief-astronomership; military renovation in the Ottoman State; the history of the Darülfünun Faculty of Science; and finally an evaluation of the Journal of the Darülfünun Faculty of Science.

Çağını Yakalayan Osmanlı (Ottomans' attempts to keep up with the age), Proceedings of the International Symposium on Modern Techniques of Transport and Communication in the Ottoman State (İstanbul 3-5 April 1989), Ekmeleddin İhsanoğlu & Mustafa Kaçar eds., Research Center for Islamic History, Art and Culture (IRCICA), 1995, xvi + 701 pp. (in Turkish).

This book outlines the efforts to transfer transport and communication technologies from the West to the Ottoman Empire in the 19th century. It also examines the attitude of the Ottomans towards new technology and the economic and social factors that influenced the process of technology transfer.

Subjects treated in the twenty-three papers included in this volume are as follows: road system and communication in the Ottoman classical period (up to the 19th century), establishment of the ministry of posts and the telephone administration in the modernisation period, steamship technology, naval transport, Ottoman steamship administrations, ship cruises, the Black Sea-Danube Canal Projects, the construction of railways (Boğazköy-Köstence, İzmir-Aydın, Haydarpaşa-İzmit, Hijaz etc.), the Bosphorus Tunnel project, stream trams in the Ottoman Empire, construction of highways, Trabzon-Iran transit transportation, aviation in the Ottoman Empire, the effects of new techniques of communication and transport on Ottoman society etc.

Catalogue of the Islamic Manuscripts in Cyprus, prepared by Ramazan Şeşen, Mustafa Haşim Altan and Cevat İzgi, preface by H.E.Rauf Denктаş, introduction

by E.İhsanoğlu, ISAR publications, İstanbul 1995; LII+630 pp.(Arabic section), XLI+86 pp. (Turkish section).

This catalogue resulted from a project undertaken jointly with the National Archives and Research Centre of Northern Cyprus starting from 1987. It is a record of the written Islamic cultural heritage that is now preserved in the libraries and archives of North Cyprus, namely the Sultan Mahmud II Library, the Selimiye Mosque, the Laleli Mosque and the National Archives. The catalogue has three main parts covering Arabic, Turkish and Persian manuscripts respectively; there are 1948 in Arabic, 211 in Turkish and 96 in Persian, i.e. 2255 works in total. In each part, the bibliographic entries are arranged according to their subjects: copies of the Koran and manuscripts on Koranic sciences, the Hadith, the life of the prophet, Islamic jurisprudence, literature, philosophy, history, logic, astronomy and other subjects. At the end of each part, there are indices of authors, titles, copyists, waqfs and other institutions, places and reference works.

Bibliography on Manuscript Libraries in Turkey and the Publications on the Manuscripts Located in these Libraries, prepared by Nimet Bayraktar and Mihin Lugal, ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, Research Center for Islamic History, Art and Culture (IRCICA), İstanbul 1995, xvii+337 pp.

The books purpose is two-fold: on the one hand, it is an extensive bibliography of the manuscripts, on the other hand, it is a guide book of manuscript libraries. In the section devoted to each library, there is information on the library's address and affiliation, its collections, the number of manuscripts and their distribution according to language, its catalogue, particularly already published hand lists and catalogues as well as various publications and short histories about the library. The previous bibliographies that were published about persons or subjects or about the manuscripts located in a particular library, are also included in this bibliography.

The first part of the book consists of two main sections: the first is a guide to the libraries, and the second consists of a bibliography about these libraries. The second part of the book contains the bibliography of publications about the works located in the collection of these libraries. This bibliography is arranged in alphabetical order of authors. Indexes have been prepared for names of authors, translators, compilers, names cited in titles, the titles of the articles and books and the titles of works cited in them.

Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi (The History of Ottoman Literature on Astronomy) prepared by Ekmeleddin İhsanoğlu, Ramazan Şeşen, Cevat İzgi, Cemil Akpınar, İhsan Fazlıoğlu, ed. E.İhsanoğlu, Research Center For Islamic History, Art and Culture (IRCICA), 2 vol., İstanbul 1997, CCIII + 1147 pp.

This work is the first book in the series on the history of Ottoman scientific literature and deals with the astronomical works and biographies of 582 authors who flourished during the Ottoman period (14-20th centuries). It includes 2438 titles, mostly in Turkish and Arabic and a few in Persian as well as the biographies and works of the authors. Books with known authors are dealt chronologically under those items where their authors are mentioned. As for the anonymous books, they are classified according to the subject at the end of the work and the books under each subject are listed alphabetically. When dealing with books whose compilers are known, first the biography of the compiler, his scholarly achievements and astronomical works are mentioned in alphabetical order. The following information on each book is given: language, subject, contents, whether it is in print or not, its beginning, its copies located in world libraries and the necessary bibliography. The introduction in the first volume gives information on the science of astronomy and astronomical institutions in the Ottoman period. The following pages includes the text, bibliography and the indexes.

Ekmeleddin İhsanoğlu, *Büyük Cihad'dan Frenk Fodulluğu'na* (From the Holy War to European Vanity), İletişim Publications, İstanbul 1996, 272 pp. and 20 plates. (in Turkish).

The title of the book which contains five articles, denotes the shift from the classical Islamic to the European scientific tradition in the Ottoman world. The first article is a survey dealing with the basic questions of Ottoman Science, general lines of its development, notable personages and issues. Other articles examine the "classical period" of Ottoman educational and scientific life. These are about madrasas established by the Sultan Mehmed the Conqueror; contributions of scientists of Andalusian origin to Ottoman science; the introduction of modern astronomy to Ottoman State; and an overview to the introduction of modern sciences to Turkey.

Ongoing projects under the supervision of staff members

Ottoman Science in the Modernisation Period (Ekmeleddin İhsanoğlu, Feza Günergün). Project conducted at the İstanbul University Department of History

of Science and sponsored by the Istanbul University Rectorate Research Fund. Project Nr. 446/121090.

This project aims to catalogue printed science books in Turkish published during the 200 year period between 1727 (when the first books in Turkish started to be printed in Turkey) and 1929 when the changeover from Arabic to Latin alphabet occurred. Research was made in the following İstanbul libraries: İstanbul University Library, Beyazıt State Library, Millet Library, Hakkı Tarık Us Library and the Library of the Archeological Museum. Published catalogues and bibliographies were examined as well. As a result, 8272 titles related to science, technology, industry, scientific institutions etc. were determined and an alphabetical catalogue was prepared. Among them, 3827 were found in the library collections and their location numbers were indicated in the catalogue. The aim of the project is mainly to facilitate the work of researchers on Ottoman science, technology and industry, enabling them to have access to the Ottoman scientific literature of the 18th to 20th centuries.

History of Ottoman Mathematical Literature. (Ekmeleddin İhsanoğlu & Ramazan Şeşen et al.), project conducted and sponsored by IRCICA.

The *History of Ottoman Mathematical Literature*, soon to be published, will be the second in IRCICA's Series of History of Ottoman Scientific Literature. It will follow the same methodology as the first two volumes entitled *History of Ottoman Astronomical Literature* which were published in 1997. The book will cover the works of those mathematicians who lived in Ottoman lands and also the mathematical works the authors of which are unknown. Included are works on calculus, arithmetic, algebra and collation, geometry, algorithms, chronograms, weights and measures, properties of numbers, and partitions. The book will have three parts. The introduction will briefly review the formation and development phases of Ottoman mathematics and give general information about the mathematicians who lived during the Ottoman period and their works, on the basis of the detailed statistical tables provided at the end of the introduction. The second part will cover the authors and their works, and the third, the works the authors of which are unknown. Each entry will be for an author, where will be found his biography, his contributions to mathematical sciences, and information on his works listed in alphabetical order according to their titles. At the end of the book is a list of abbreviations and indexes of authors, titles of works, institutions, names of places, copyists and places where the copies were made.

The book is expected to be an essential reference for those interested in the history of science as well as in the history of Ottoman culture and civilisation. Another important aspect of the book is that it will illustrate the trends and stages of development of Ottoman culture and civilisation as they were influenced by changes in political and socio-economic conditions.

